

Morfološke i uzgojne karakteristike cvjetno-dekorativnog sobnog bilja

Prof. dr Jasna Avdić

Project number: 586304-EPP-1-2017-1-BA-EPPKA2-CBHE-JP “This project has been funded with support from the European Commission. This publication reflects the views only of the author, and the Commission cannot be held responsible for any use which may be made of the information contained therein”

UVOD

Postoji više podjela sobnog bilja, ali se najčešće koristi podjela na lisno-dekorativne i cvjetno-dekorativne sobne biljke.

Cvjetno-dekorativne sobne biljke sve su traženije za ukrašavanje enterijera, kojima daju privlačnost svojih oblika kao i bogatstvo boja.

Neke od njih imaju relativno dug period cvjetanja, i cvjetaju tokom cijele godine, ako im se omoguće povoljni uslovi.

Biljke su neophodne za kvalitetan život čovjeka, kako u eksterijeru, tako i u enterijeru.

SOBNE CVJETNO DEKORATIVNE BILJKE

Anthurium (Fam. Araceae) – anturijum, flamingo

Anturijum potiče iz tropskih šuma Južne Amerike. To su trajni grmovi egzotičnog izgleda. Rastu uspravno i uglavnom su bez stabla.

Listovi su im kopljasto duguljasti, čvrsti, pri osnovi većinom sroljki, ponekad slikovito obojeni. Cvast je klip, ravan ili savijen sa sitnim cvjetovima, poslaganim poput zrna na kukuruznom klipu. Specifičnost, a i glavna dekorativnost je pricvjetni list (spatha).

Spatha, tj. pricvjetni list je mesnat i voštan, a može biti crvene, narandžaste, žute ili bijele boje. U vrtlarskom smislu, to je cvijet, koji traje 3 do 4 sedmice. Ljepota i dugotrajnost cvijeta su glavni razlozi uzgoja anturijuma. U prirodnim uslovima anturijumi cvjetaju od februara do jula. Plodovi koji se razvijaju na klipu su bobice.

Od oko 300 vrsta anturijuma za cvjećarstvo su važne dvije: **Anthurium andreanum** i **Anthurium scherzerianum**.

Anthurium andreaeanum

Anthurium scherzerianum

Za svoj uzgoj traže stanište koje ima svijetlu sjenu, višu vazdušnu vlagu, te temperaturu oko 20 °C, osim od oktobra do januara kada im je dovoljna i temperatura od 16 °C.

Ne podnose direktno sunce.

Zalijevaju se mekom vodom, jer su osjetljivi prema prevelikoj količini kalcija u tlu.

Obje vrste flaminga se mogu razmnožavati generativno (sjemenom) i vegetativno (dijeljenjem).

Pošto se sjeme dosta teško nabavlja, veliki proizvođači anturijuma proizvode ga sami.

Za ove biljke karakteristična je protoginija, tj. ranije sazrijevanje ženskih nego muških cvjetova, te je za proizvodnju sjemena neophodno umjetno oprašivanje.

Begonia (Fam. Begoniaceae) – begonija

Rod Begonia obuhvata oko 900 vrsta, porijeklom iz tropskih i suptropskih predjela Afrike, Amerike i Azije.

Rod begonija je vrlo brojan, ali su za vrtlarstvo vrlo značajne samo neke vrste.

Begonije mogu biti zeljaste ili poludrvenaste, sa uspravnim ili puzećim, razgranatim ili nerazgranatim stablom.

Neke vrste ovog roda imaju gomolje, i period potpunog mirovanja tokom zime, druge imaju žiličasto korijenje i izbojke koji se razvijaju tokom cijele godine, iako je rast tokom zime sporiji.

Neke begonije se uzgajaju zbog šarenih i različito obojenih listova, dok neke imaju krupne, jarko obojene cvjetove, a neke sitne, mnogobrojne cvjetove i dug period cvjetanja, nekad i tokom godine. Stabljike begonija su obično mesnate, a listovi namreškani.

Karakteristika svih begonija su ženski i muški cvjetovi koji dolaze u skupinama. Prema ukrasnoj vrijednosti pojedinih dijelova begonije mogu se podijeliti na: **lisno-dekorativne i cvjetno-dekorativne.**

LISNO-DEKORATIVNE BEGONIJE

Begonia rex – kraljevska begonia

Potiče iz Indije. Ova vrsta begonije nastala je ukrštavanjem kraljevske begonije – *Begonia rex* sa drugim vrstama lisnatih begonija (npr. *Begonia diadema*).

Listovi su krupni, sroliki, lijepi, uglavnom srebrnasto prošarani, dlakavi i po rubu nazubljeni. Dugi su oko 30 cm i sa mrljama raznih boja (zelena, ružičasta, crvena i srebrna).

Neki od ovih begonija imaju podlogu srebrne boje sa crvenim ili ružičastim flekama. Cvjetovi su im sitni, najčešće ružičaste boje i neugledni, pa ih je dobro odstraniti čim se pojave.

Uzgaja se na dobro osvijetljenom mjestu daleko od direktnog sunca. Optimalna temperatura za ovu biljku je od 16 do 22 °C, zimi ne bi trebalo padati ispod 16 °C. U toku intenzivnog rasta ljeti, treba vršiti obilno zalijevanje, a u razmaku od sedam do deset dana prihranjivati mineralnim gnojivima. Zimi, za vrijeme kratkog dana, ove begonije ne rastu, pa ih ne treba ni prihranjivati ni preobilno zalijevati.

Razmnožavaju se pretežno lisnim reznicama, odnosno dijelovima listova većine 3x3 cm, koji se u toku čitave godine mogu saditi jedan do drugoga u supstrat treseta (1) i pijeska (1). Može se razmnožavati i polijeganjem listova, koji se prerežu u sastavu žila. Na te rezove, sa gornje strane lista, se stave kamenčići, kada se listovi polože na supstrat. Koriste se i trokutaste klinaste reznice uz same lisne žile. Reznice se sade u navedeni supstrat tako da uži dio dolazi u supstrat, a sve treba da su uvijek okrenute na istu stranu. Temperatura za ožiljavanje reznica je 22 °C.

LISNO-DEKORATIVNE BEGONIJE

Begonia masoniana Irmsch.

Ona je slična prethodnoj. Listovi su joj krupni, nesimetrično-srcasti, naborani svijetlozelene boje, na kojima se nalazi izražena crvenosmeđa pjega, uz lisne žile koja seže do $\frac{2}{3}$ dužine lista.

Za uzgoj zahtijeva zasjenjene položaje, dalje od direktnih sunčevih zraka.

Razmnožava se dijeljenjem u proljeće ili lisnim reznicama krajem proljeća ili početkom ljeta.

Kultivar 'Iron Cross', ima svijetlozelene listove sa ljubičastosmeđim šarama.

CVJETAJUĆE BEGONIJE

Begonia elatior – elacior begonija

To su, ustvari, hibridi raznih begonija među kojima je Begonia tuberhybrida – gomoljasta begonija, te je njoj dosta slična.

To je grmolika biljka koja ima glatke, tamnozeleno listove, a na vrhovima izbojaka se razvija veći broj cvjetova bijele, žute, narandžaste ili crvene boje. Period cvatnje je 6-8 sedmica.

Najpoznatiji su 'Riger' kultivari elacior begonija, koji u toku zime dugo cvjetaju. Mogu cvjetati i ljeti, u zavisnosti od primjenjene tehnologije. To su, inače, biljke kratkog dana. Kritična dužina dana je 14 sati.

Elacior begonija je osjetljiva na sunce, pa ljeti obavezno traži zasjenjivanje. Osjetljiva je na pretjeranu vlažnost, te se najbolje gaji u staklenicima u kojima je moguće regulisati klimu.

Optimalna temperatura uzgoja je 15-20 °C. Osjetljiva je na prevelike količine vode, zalijeva se svakih 4-5 dana, zimi rjeđe.

Razmnožavaju se vršnim ili lisnim reznicama.

CVJETAJUĆE BEGONIJE

Begonia x tuberhybrida - gomoljaste begonije

Ove vrste nastale su ukrštavanjem raznih vrsta begonija koje imaju gomolj. Nakon ukrštanja vršena je selekcija hibrida. Prikladne su za sadnju na balkonima, terasama i u parkovima, koji nisu stalno u suncu. Posebno im pogoduju istočni položaji. Imaju srednjozelene listove nepravilnog srcastog oblika, krupan muški cvijet i sitnije ženske cvjetove. Otkidanjem ženskog cvijeta podstiče se rast muškog cvijeta.

Najčešće se uzgajaju kultivari 'Sugar Candy', sa svijetloružičastim cvjetovima, 'Gold Plate' sa žutim cvjetovima i 'Harlequin', koji ima bijele cvjetove sa crvenim rubom.

Zahtjevaju svijetlu polusjenu. Vrste koje su obrasle dlačicama podnose i malo sunca, šarenolisne forme samo sjenu. U toku uzgoja traže umjerene temperature 18-20 °C, a prezimljuju pri 12-15 °C.

Gomoljaste begonije mogu se razmnožavati sjemenom, reznicama, gomoljima i dijeljenjem. U praksi je najraširenije razmnožavanje sjemenom.

Camellia (Fam. Theaceae) – japanska kamelija

Rod zimzelenog grmlja i drveća. Uzgajaju se zbog cvjetova i listova. Cvjetovi mogu biti jednostruki, djelimično višestruki, božurasti, ružasti, pravilni višestruki i nepravilno višestruki. Većina oblika zahtjeva zaštićen položaj i polusjenu.

Najviše uzgajani kultivar je *Camellia japonica* cv. ‘Chandleri Elegans’.

CAMELLIA JAPONICA L.

Kamelija je grmolika drvenasta vrsta porijeklom iz šuma istočne Azije. Poznat je veliki broj kultivara i hibrida kamelija, nastalih ukrštanjem više biljaka. Kao ukrasna lončanica najviše se koriste hibridi *Camellia japonica*, koji imaju sjajne, zagasitozelene listove dužine 10 cm i širine oko 5 cm.

Cvjetovi su vrlo dekorativni, promjera 6-10 cm, i mogu biti bijele, ružičaste i crvene boje. Kamelija cvjeta tokom zime i proljeća.

Kamelija najbolje uspijeva na hladnim položajima, sa temperaturom 7-16 °C. Vrlo je osjetljiva na variranje temperature, posebno u periodu otvaranja pupoljaka. Za uzgoj odgovara joj dobro osvijetljeno mjesto, ali bez direktnog sunca. Žalijeva se isključivo mekom vodom, jednom do dvaput sedmično. U slučaju pretjeranog zalijevanja dolazi do opadanja listova.

Kamelija se može razmnožavati na tri načina: reznicama, kalemljenjem i sjemenom. U praksi je najvažnije razmnožavanje reznicama, i to prije svega vršnim. Razmnožavanje je moguće u toku čitave godine, ali su u vrtlarstvu optimalni august i početak septembra.

Kamelije se koriste kao sobne biljke, u krajevima sa toplijom klimom služe za uređenje vrtova, a cvijet kamelije spada u najcjenjenije rezano cvijeće.

Cyclamen (Fam. Primulaceae) – ciklama

Rod gomoljastih trajnica, neke su povremeno zimzelene. Uzgajaju se zbog visećih cvjetova, sa 5 uzvijenih latica i ustima često zamrljanima tamnijom bojom. Uzgajaju se na suncu ili u djelimičnoj sjeni, te u humusom bogatu, dobro ocjeditu tlu.

Ciklame su najtraženije zimske cvjetajuće lončanice.

Od oko 14 različitih vrsta ciklama, *Cyclamen persicum* je za vrtlarstvo najvažnija.

Cyclamen persicum L.

Divlja **Cyclamen persicum** je porijeklom sa Srednjeg istoka.

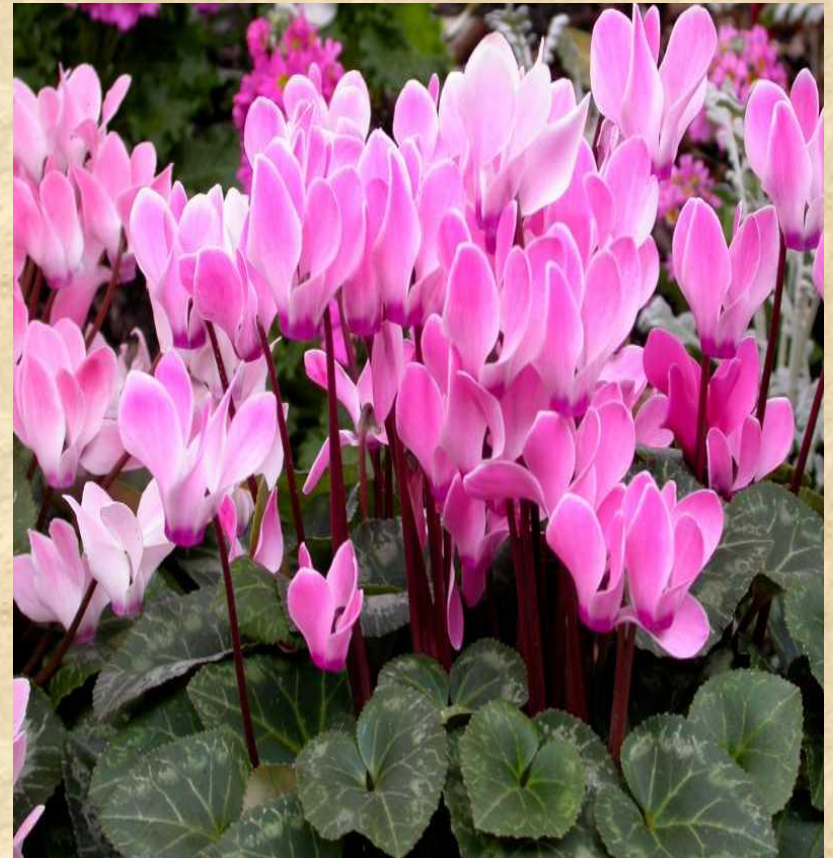
Tipično za ovaj rod je da ima period ljetnog mirovanja, što je povezano sa porijeklom ove biljke. Po porijeklu je šumska biljka, te zahtjeva i u uzgoju slične uslove. Ti uslovi zadovoljeni su relativno niskim temperaturama i polusjenom.

Ciklama ima podzemni gomolj. On omogućava njen kontinualan uzgoj u nizu godina. Ipak, ovaj uzgoj ciklama nije ekonomski racionalan, pa ga primjenjuju samo ljubitelji cvijeća.

Budući da su biljke “svježeg“ zraka u sobnom uzgoju potrebno je držati otvorene prozore, kada god to vanjske prilike dozvoljavaju. Zalijevaju se jednom ili dva puta sedmično, i to tako da se voda sipa u podložak, a nakon 15-20 minuta višak vode treba prosuti, jer u slučaju prevlaženog supstrata dolazi do truljenja gomolja.

Orošavanje se ne preporučuje, jer na listovima ostaju mrlje od vode.

U vrtlarstvu se ciklama najčešće razmnožava sjemenom, iako se može razmnožavati i vegetativno, odnosno meristemom.

Fuchsia L. (Fam. Onagraceae) – fuksija, menđušica

Ovaj rod cvatućih grmova vodi porijeklo iz Srednje i Južne Amerike.

Ime je dobila po njemačkom botaničaru Fuchsu.

U Evropu je donesena prije nešto više od 100 godina.

Uzgajaju se zbog cvjetova što se obično stvaraju od početka ljeta do početka jeseni.

Danas su u uzgoju kultivari iz skupine Fuchsia hybrida.

Fuchsia x hybrida

To su polugrmovi mekih izboja, čiji se cvjetovi razvijaju u pazuhu listova, i to uglavnom pri vrhu izboja.

Na cvijetu je zanimljiva dvostruka čašica (calyx), sa četiri čašična listića (sepale). Unutar njih je vjenčić (corolla), sa četiri listića vjenčića (petale). Cvijet može biti jednobojan ili dvobojan, po čemu se najviše razlikuju sorte.

Isto tako i lišće može biti sortna karakteristika. Neke fuksije rastu uspravno, neke su viseće, a kod velike većine samo je cvijet povješten.

Poznati su kultivari jednostavnih i duplih cvjetova. Cvjetovi mogu biti crveni, plavi, ružičasti i bijeli, i to u raznim nijansama.

Za postizanje bujnosti i grmolikosti otkidaju se vrhovi izboja nakon stvaranja triju razina listova. Pošto novoizrasli izboji oblikuju tri razine listova, ponovi se otkidanje vrhova.

Fuksije se razmnožavaju zelenim reznicama. Razmnožavanje je moguće u toku čitave godine, ali su najvažnija dva perioda, i to proljetni (februar-mart) i jesenji (septembar-oktobar).

Hibiscus (Fam. Malvaceae) – hibiskus

Hibiskus je grm porijeklom iz Kine, koji se uspješno može uzgajati kao lončanica.

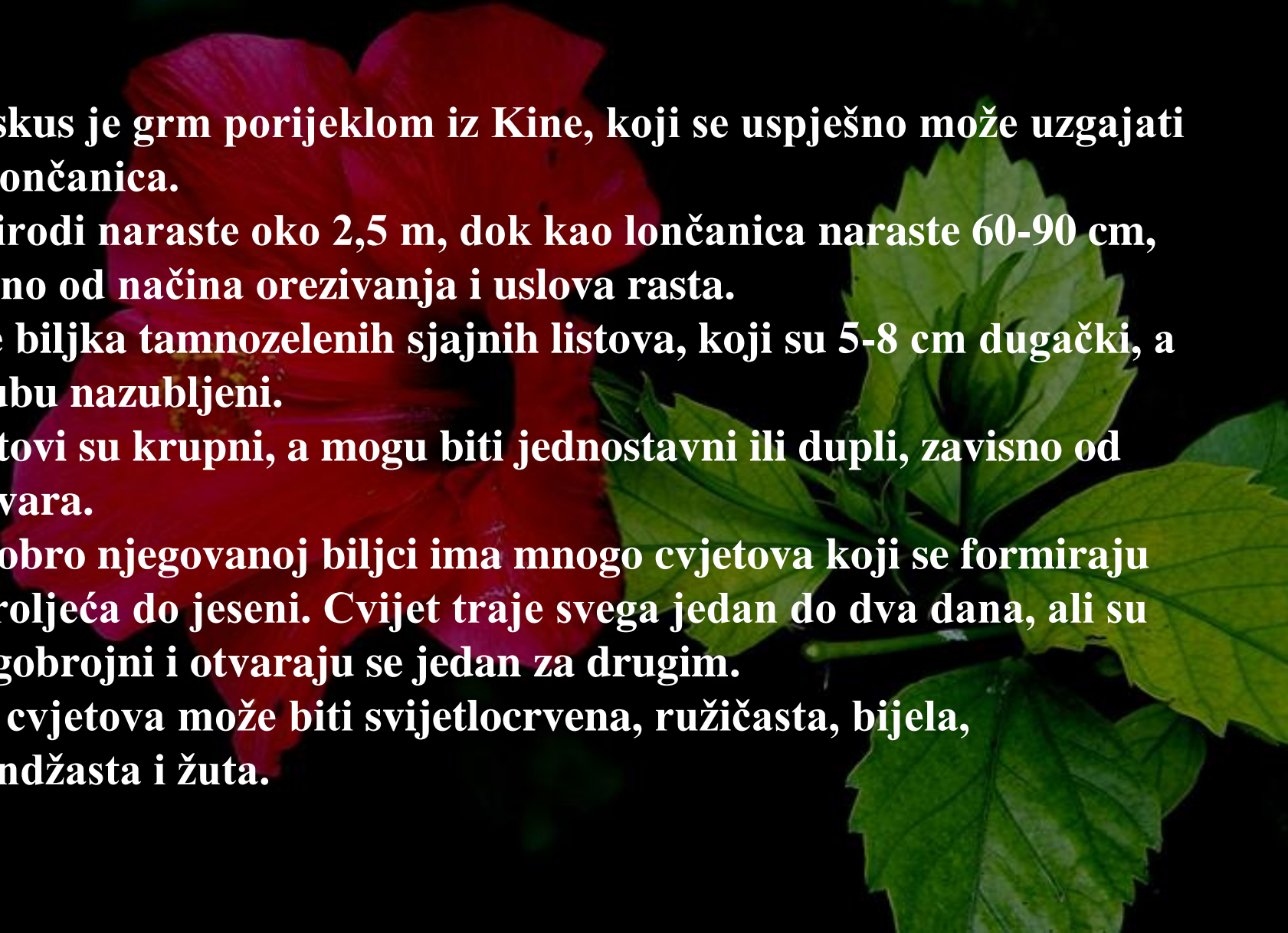
U prirodi naraste oko 2,5 m, dok kao lončanica naraste 60-90 cm, zavisno od načina orezivanja i uslova rasta.

To je biljka tamnozelenih sjajnih listova, koji su 5-8 cm dugački, a po rubu nazubljeni.

Cvjetovi su krupni, a mogu biti jednostavni ili dupli, zavisno od kultivara.

Na dobro njegovanoj biljci ima mnogo cvjetova koji se formiraju od proljeća do jeseni. Cvijet traje svega jedan do dva dana, ali su mnogobrojni i otvaraju se jedan za drugim.

Boja cvjetova može biti svijetlocrvena, ružičasta, bijela, narandžasta i žuta.

Hibiscus rosa-sinensis L.

Najpoznatija vrsta za kućni uzgoj je Hibiscus rosa-sinensis koji se često zove kineska ruža.

Poznati su na tržištu i prisutni mnogi njeni hibridi crvene, ružičaste, narandžaste, žute i bijele boje cvjetova.

Hibiskus se koristi kao sobna biljka za uređenje enterijera, a može i za sadnju na zelenim površinama uz objekte orijentalne arhitekture.

Hibiskus zahtijeva dobro osvijetljeno mjesto uz zaštitu od jakog djejtva sunca.

Razmnožava se zelenim reznicama u proljeće i ljeto.

Hydrangea (Fam. Hydrangeaceae) – hortenzija, hadžibeg

Rod listopadnih grmova i listopadnih ili zimzelenih, penjačica adventivna korijena.

Uglavnom se uzgajaju zbog kupolastih ili plosnatih cvjetnih glavica.

Svaka se glavica obično sastoji od mnoštva malenih neupadljivih, plodnih cvjetova, okruženih ili miješanih s mnogo većim, sterilnim cvjetovima koji nose lijepe lapove nalik laticama.

Hydrangea macrophylla Thunb.

Hortenzija je cvateći grm koji potiče iz Japana, ali može se naći u Sjevernoj i Južnoj Americi. U svojim domicilnim prostorima raste na slobodnom, gdje naraste i do četiri metra, a u sobnom uzgoju do jednog metra.

Kod nas se uzgaja kao cvjetajuća lončanica i na slobodnom.

Grm ima široke, jajaste, nazubljene listove i velike glavice plosnatih cvjetića koji su, ovisno o vrsti, različitih boja, od bijele i blijedoružičaste do zagasitoružičaste, purpurne ili plave.

Hortenzije su tražene cvjetne lončanice, jer u prodaju obično dolaze poslije azaleja, kada je tržište oskudno sa cvjetnim vrstama.

Najbolje uspijeva na poluzasjenjenim položajima, ali podnosi i direktno sunce. Ljeti se zalijeva svaka 1-2 dana, a zimi jednom ili dva puta sedmično.

Hortenzija se razmnožava isključivo reznicama, i to u nekoliko termina u periodu februar-juni.

Hippeastrum (Fam. Amaryllidaceae) – amarilis

To je rod cvjetnica porijeklom iz Srednje i Južne Amerike.

Od svih vrsta amarilisa, kojih ima oko 75, danas za vrtlarstvo imaju značaj samo neki hibridi.

Najveći broj hibrida koji se koriste kao lončanice su nastale ukrštanjem *Hippeastrum equestre*, *H. regina* i *H. vittatum*.

Jedna od rijetkih vrsta, koja se do danas održava u uzgoju je *Hippeastrum aulicum* var. *Robustum*, koji ima zimzelene listove, pa je cijenjena kao lisna i kao cvijetna lončanica.

Cvijet može biti u nijansiranim crvenim bojama, a pojavljuje se od januara do marta.

Ova vrsta daje puno mladih lukovica.

U našim uslovima se tokom cijele godine uzgaja pod staklom.

Hippeastrum hybrida

To je cijenjena lončanica sa krupnim cvijetom, koji se može koristiti i za rezanje.

Od oktobra do februara prelazi u stadij mirovanja kada gubi lišće. Tada se ne zalijeva, a temperatura treba da bude oko 16 °C. Kada se u februaru ili martu pojavi cvijetna drška dužine 5-10 cm, stavlja se na svijetlo mjesto i počinje zalijevanje.

Ukoliko zalijevanje počne ranije, listovi će se prebrzo razvijati, a cvijet "objesiti".

Optimalna temperatura za dalji razvoj je 20-25 °C, a kada se cvijet počne otvarati, temperaturu snizimo na 20 °C.

Nakon cvjetanja procvjetali cvijet se odreže neposredno iznad lukovice, a biljke se presađuju u svježju zemlju, tako da 1/2 do 1/3 lukovice viri iznad zemlje.

Bira se sunčano mjesto. Biljka se drži u kljalištu ili čak vani, ali temperatura ne smije biti ispod 12 °C.

Zalijevanje i prihranjivanje se vrši sve do augusta.

Uzgoj se nastavlja na punom suncu, ali sa postepenim umanjnjem prihranjivanja i zalijevanja, tako da biljke do oktobra izgube listove.

Danas se prodaju lukovice amarilisa, koje se sade zimi, i to u supstrat sastavljen od listovače, kljališne zemlje, ilovaste tratinjače i pijeska.

Uzgajaju se, kao već opisani amarilis, poslije perioda mirovanja.

Nerium (Fam. Apocynaceae) – oleander

Rod zimzelenih grmova.

Uzgajaju se zbog cvjetova.

Osjetljive su na mraz, - 10 °C.

Zahtijevaju posve sunčano mjesto i dobro ocjedito tlo.

Najčešće se uzgajaju sorte:

'Album Plenum', sa duplim, bijelim cvjetovima;

'Atropurpureum', sa tamnocrvenim cvjetovima te

'Variegeta', koji ima ružičaste cvjetove i listove sa žutim rubovima.

Veoma loše rastu u prostorijama sa centralnim grijanjem.

Nerium oleander L.

Oleander je ukrasni zimzeleni grm porijeklom iz suptropskih predjela Azije, a u Evropu je prenesen 1596. godine.

Na Mediteranu raste na slobodnom, gdje može doseći 4 m, a u sobnim uslovima do 1,5 m.

Ima kožaste, izdužene listove, duge do 15 cm, sivkastozelene boje, pršljenasto raspoređene na granama.

Cvjetovi mogu biti jednostavni ili dupli, bijele, svjetloružičaste ili tamnoružičaste boje, i skupljeni su u vršne cvasti.

Cvjeta od juna do septembra.

Za formiranje cvjetnih pupoljaka biljci je potrebna velika količina svjetlosti i temperatura od 16 do 18 °C, a tokom zime temperatura zraka treba biti oko 5 °C.

Razmnožava se vršnim reznicama koje se uzimaju u proljeće ili početkom ljeta, i ožiljavaju u vodi, ili direktno sade u pjeskovit supstrat, na temperaturi 16-18 °C. Može se razmnožavati i sjemenom koje se sije u aprilu i naklijava na temperaturi od oko 21 °C.

Pelargonium (Fam. Geraniaceae) – pelargonija, muškata

Biljke ovog roda potiču iz južne Afrike.

Lako se uzgajaju i razmnožavaju, imaju dug period cvatnje, a cvjetovi dolaze u skupinama, veliki su i slikoviti.

Može se saditi na prozorske daske, balkone, terase, u viseće košare, i u vrtove.

Cvjetaju tokom cijelog ljeta, a cvjetovi mogu biti u različitim nijansama ružičaste, crvene, narandžaste i bijele boje, i skupljeni su u grozdaste cvasti.

Ne mirišu, ali kod nekih sorti listovi imaju veoma intenzivan miris.

Najveći broj ukrasnih pelargonija nastao je ukrštanjem *P. cucullatum*, *P. angulosum* i *P. grandiflorum*.

Vole topao, zračan položaj, na suncu ili polusjeni, a od maja i dalje mogu se gajiti na slobodnom.

Za prezimljavanje treba im zračan i svijetao prostor sa temperaturom oko 8 °C, a za viseće pelargonije 10 °C. Otkidanjem rastućih vrhova mladih biljaka postiže se zbijeniji rast.

Sve pelargonije razmnožavaju se vegetativno (reznicama) i generativno (sjemenom).

Razmnožavanje reznicama je češće.

Postoje dva termina razmnožavanja: februar-mart i juli-septembar.

Pelargonije se koriste kao lončanice i za sadnju na balkone i terase u kombinaciji sa ljetnim cvijećem i trajnicama.

Pelargonium zonale (L.) – muškatica

Zonale ili uspravne pelargonije najčešće se uzgajaju.

Grmolike biljke obično su visoke 30-60 cm, a neki kultivari dosegnu i više od 120 cm.

Svi kultivari ove vrste imaju tamnu pjegu na listu, a u novije vrijeme ima i šarenolisnih formi.

Jednostavni ili puni cvjetovi su u velikim štitovima i na dugim drškama iznad listova.

Pelargonium peltatum (L.) – viseća pelargonija

Ove pelargonije postaju sve traženije i najčešće se koriste za sadnju na balkone, terase i prozore.

Cvjeta u crvenoj, tamnocrvenoj, ružičastoj i plavoljubičastoj boji.

Pelargonium grandiflorum Willd. – engleska ili hibridna pelargonija

Ova vrsta pelargonija ima velike cvjetove koji dostižu prečnik i do 5 cm. Osjetljivija je od drugih pa je treba pažljivo gajiti.

Po jakom suncu se moraju obavezno zasjenjivati.

Primula (Fam. Primulaceae) – primula, sobni jaglac

Postoji oko 500 vrsta roda Primula, od kojih se kao lončanice uzgajaju P. obconica, P. sinensis, P. kewensis, P. malacoides i njihovi hibridi, sa cvjetovima bijele, plave, ružičaste i crvene boje.

Porijeklom su iz umjerenih i hladnih područja sjeverne hemisfere.

Cvjetaju tokom zime i ranog proljeća.

Cvjetovi su u štitastim cvastima ili u etažama.

Listovi su skupljeni u rozetu, svijetlozeleni i naborani.

Uzgajaju se na poluzasjenjenim položajima, uz visoku vlažnost zraka.

Na temperaturi od oko 10 °C cvjetanje traje nekoliko sedmica, a na višim temperaturama period cvatnje se skraćuje i biljka usporava rast.

U periodu cvatnje biljka se zalijeva svaka 2-3 dana, i prihranjuje jednom u 15 dana gnojivom sa povećanim udjelom kalija.

Pošto je teško izazvati ponovo cvjetanje ove biljke se uzgajaju kao jednogodišnje ukrasne lončanice, i nakon cvatnje se zamjenjuju novim.

Stare biljke se sade u vrtove gdje cvjetaju ponovo nakon nekoliko godina.

Osnovni način razmnožavanja primula je generativno (sjemenom), a samo u nekim slučajevima dijeljenjem.

Primule se koriste za sadnju na zelenim površinama, kao lončanica, a Primula vulgaris koja spada u trajnice se može primjenjivati u alpinumu, u kombinaciji sa patuljastim drvećem, grmljem, trajnicama i sezonskim cvijećem.

Primula vulgaris L. – obični jaglac

Raste na livadama i rubovima šuma.

Oplemenjivanjem proizvedeni su mnogi hibridi. Cvjetovi su veličine i do 5 cm.

Uzgaja se kao cvjetajuća lončanica ili za sadnju u parkovima i vrtovima.

Primula obconica L. – sobna primula

Porijeklom je iz Kine, prekrivena je sićušnim dlačicama, ima listove na dugačkim peteljkama i štitaste cvjetove na uspravnim stabljikama, široke do 9 cm, s malo izrezanim laticama raznih pastelnih boja.

U listu ove primule se nalazi supstanca "primin" koja kod nekih ljudi uzrokuje alergiju na koži, pa se nastoje proizvesti kultivari koji imaju malo ili nimalo ovog sastojka.

Primula sinensis Lindl. – kineska primula

Ova primula je specifična po tome što ima cvjetove u dvije ili tri etaže.

Ima dosta kultivara, i to u raznim bojama: crvenoj, roza, ružičastoj i bijeloj.

Primula malacoides – slezenasta primula

Kao i dvije prethodne i slezenasta primula je porijeklom iz Kine.

Mirisni sitni cvjetovi bijele, ružičaste, purpurne ili crvene boje razvijaju se na različitim visinama stabljike koja se izdiže iz rozete listova.

Primula x kewensis

Cvate u proljeće grozdovima limunžutih cvjetova na dugačkim stabljikama.

Svjetlije zeleni listovi i stabljike prekriveni su bjeličastim slojem cvjetnog praha.

Rhododendron (Fam. Ericaceae) – rododendron

Ovaj grm je prvi put donesen iz Azije u Evropu početkom 19. vijeka.

Grmovi su različitih veličina, ovisno o vrsti, neki će na gredici narasti čak tri metra, a u sobnim uslovima naraste 30-50 cm.

Ovaj dekorativni grm ima male, tamnozeleno, kožaste listove i brojne zvonaste cvjetove. Zavisno od sorte cvjetovi mogu biti raznih boja od bijele ili svijetloljubičaste do zagasitocrvene, jednostavni ili dvostruki. Cvjeta od sredine maja do kraja zime.

Azaleja je biljka koja zahtijeva polusjenovit i zračan prostor, dalje od izvora toplote.

Ne podnosi suh i topao vazduh kao ni promahu, a osjetljiva je na veće prisustvo kalcija.

Zalijeva se svaka 3-4 dana, najbolje mekom ili prokuhanom vodom, i potrebno je često orošavanje, posebno u prostorijama sa centralnim grijanjem, jer u slučaju presuhog zraka odbacuje pupoljke, a kasnije i listove.

U periodu cvjetanja se prihranjuje svakih 15 dana tekućim gnojivom za cvatuće biljke, sa povećanim udjelom kalija. Ocvale cvjetove treba redovno uklanjati.

Azaleje se razmnožavaju vegetativno, i to reznicama (oko 95%) a samo ponekad i kalemljenjem. Uobičajena su dva perioda razmnožavanja reznicama: u proljeće (april i maj), te u jesen (oktobar). Azaleje je, inače, moguće razmnožavati u toku cijele godine.

Obično se koriste kao lončanice za uređenje enterijera.

Rhododendron simsii Planch. – indijska azaleja

Najpoznatija je od 1300 vrsta rododendrona.

Vrtlari ne dijele rododendrone strogo botanički.

Listopadne i poluzimzelene rododendrone zovu azalejama, a zimzelene rododendronima.

Sobna azaleja je zimzeleni grm koji vodi porijeklo iz istočne Azije.

Stablo azaleje je kratko, grmolikog rasta.

Listovi su mali, kožasti i ovalno duguljasti. Cvjetovi su zvonasti, jednostavni ili dupli, te pojedinačni ili u skupinama, a mogu biti ružičaste, purpurne i bijele boje, te u raznim nijansama, a ponekad i šatirani.

Najviše su u proizvodnji hibridi koji su dobijeni križanjem *Rhododendron obtusum* – japanske azaleje i *Rhododendron simsii* – indijske azaleje.

Saintpaulia (Fam. Gesneriaceae) – afrička ljubičica

Afrička ljubičica (Saintpaulia) je rod sa 20 vrsta višegodišnjih biljaka koje cvjetaju preko cijele godine u porodici Gesneriaceae, sa prirodnim staništem u Tanzaniji i susjednoj jugoistočnoj Keniji u istočnom tropskom dijelu Afrike, sa koncentracijom vrsta u Nguru planini i na zapadnoj i istočnoj Usambara planini u Tanzaniji.

1892. godine u planinama Uzambara u istočnoj Africi, danas poznatoj kao Tanzanija, pronašao ju je njemački službenik Walter Saint Paul i prenio u svoju domovinu, gdje je ubrzo postala vrlo popularna među ljubiteljima cvijeća.

Njezin intenzivan uzgoj i križanje započinje davne 1927. godine.

Do danas su tako stvoreni varijeteti s raznim oblicima, veličinama i bojama cvjetova i listova. Afrička ljubičica je niska biljčica sa rozeti slično raspoređenim ovalnim, mesnatim i dlakavim listovima.

Peteljka lista je crvenkasta i sjajna. Cvjetovi se pojavljuju u toku čitave godine, i to odmah iznad lišća.

Poznati su mnogi kultivari koji mogu imati plave, lila, crvene, ružičaste ili bijele cvjetove. Cvjetovi imaju pet latica i izrazito žute prašnike.

Optimalna temperatura za uzgoj ove biljke je 18-24 °C, a nikad ne bi trebala pasti ispod 13 °C.

Svjetlost je vrlo važan faktor za njen uzgoj, a i za formiranje cvjetnih pupoljaka. Direktno sunce oštećuje površinu listova.

Zalijeva se mekom vodom, tako što se voda sipa u podložak.

Prihranjuje se tečnim gnojivom sa velikom količinom kalija, svakih 15 dana. Ocvale cvjetove potrebno je redovno uklanjati.

Presaðuje se rijetko jer ima plitak korijenov sistem.

Afrička ljubičica se može razmnožavati lisnim reznicama, sjemenom i dijeljenjem. Danas se više ne razmnožavaju vrste, već isključivo kultivari i hibridi. Lisnim reznicama se afrička ljubičica može razmnožavati u toku cijele godine.

Saintpaulia spada u grupu od 10 najtraženijih lončanica.

Najpoznatije vrste afričkih ljubičica su: Saintpaulia ionantha i Saintpaulia confusa.

Križanjem ovih dviju vrsta ljubičica do danas su proizvedeni mnogi poznati hibridi raznih boja cvjetova, i jednostavnih i duplih.

Saintpaulia ionantha

To je čvrsta niska trajnica sa zagasito zelenim, okruglim listovima.

Lišće je s gornje strane sjajno zeleno, a sa donje crvenkasto.

Crvenkasta joj je i sjajna peteljka lista.

Cvjetovi su u grozdovima, jednostavni, sa četiri latice koji cvatu gotovo cijele godine.

Izvorna vrsta ima cvjetove plave boje, dok hibridi mogu imati bijele, ružičaste, svjetloljubičaste, jednostavne ili dvostruke cvjetove.

Saintpaulia confusa

Ima do 30 cm promjera
veliku rozetu.

Cvjetovi su joj violetni.

Senecio (Fam. Asteraceae/Compositae) – cinerarija

Rod jednogodišnjih biljaka, sukulentnih i nesukulentnih trajnica te zimzelenih grmova, polugrmova i povijuša.

Uzgajaju se zbog listova i obično cvjetnih glavica oblika tratinčice.

Za uzgoj zahtijevaju hladnije mjesto, najbolje je da je temperatura 7-13 °C.

Odgovara im dobro osvijetljeno mjesto, bez direktnog sunca.

Kompost mora biti stalno vlažan, najbolje je zalijevati mekom vodom.

Nakon precvjetavanja biljku treba zamijeniti.

Razmnožavaju se isključivo sjemenom.

U jednom gramu ima oko 3500 sjemenki.

Sjetva se vrši u periodu od jula do oktobra.

Bolja je ranija sjetva, jer se njenim odgađanjem dobiju sitnije biljke.

Cinerarije se koriste za uređenje prostora, i to najčešće same radi velike dekorativnosti cvjetova.

Senecio hybrida Hort.

Porijeklom sa Kanarskih otoka. Cinerarija ima obilje cvjetova sličnih tratinčici koje prekriva mekane, srolike listove, a raspon boja latica je zadivljujući: bijela, plava, grimizna, ružičasta i crvena.

Danas su u uzgoju uglavnom hibridi vrste **Senecio cruentus** koji se razlikuju u visini biljke te boji i obliku cvjetova.

Najčešći su cvjetovi u obliku tratinčice sa središnjim krugom prašnika i prstenom širokih ili uskih latica.

Sinningia (Fam. Gesneriaceae) – gloksinija

Rod običnih gomoljastih trajnica ljetne cvatnje i listopadnih polugrmova lijepih baršunastih cvjetova.

Porijeklom su iz Južne Amerike.

Uzgajaju se na jakome svjetlu, ali ne izravnom suncu.

Zahtijeva vlažan zrak, mjesto bez propuha, redovno prihranjivanje i pažljivo zalijevanje.

Treba je smjestiti na vrlo svijetlo mjesto, ali zaštititi od najjačeg sunca.

Pri zalijevanju treba izbjegavati polijevanje cvjetova jer voda na njima ostavlja mrlje: nakon cvatnje smanji se zalijevanje.

Razmnožava se gomoljima koji se sade u januaru i februaru, lisnim reznicama u rano ljeto ili sjetvom sjemena u novembru.

***Sinningia speciosa* Ness. (sin. *Gloxinia speciosa* Lodd.)**

Najraširenija je vrsta, biljka je oblikovana poput rozete sa središnjim grozdom velikih cvjetova.

Baršunasti cvjetovi gloksinije promjera su 8 cm i veći, a dolaze u nijansama bijele, ružičaste, crvene, plave i purpurne boje, slični su trubi.

Cvjetovi se sastoje od široke ogrlice latica i središta oblikovanog poput zdjele.

Ima velike eliptične ili okruglaste fino maljave, baršunaste listove sa valovitim rubom.

RASPORED SOBNOG BILJA U DOMU

Cvijeće će uspijevati i u kuhinji, kupaonici, na hodniku, u radnoj i dnevnoj sobi itd., samo ga valja pažljivo izabrati i promišljeno smjestiti.

Gotovo na svakom mjestu u kući uspijevati će neka vrsta bilja, no svaki položaj neće odgovarati svakoj biljci.

Biljke za dnevni boravak

Tu se može ugostiti najviše biljaka.

Što se tiče cvjetno dekorativnog sobnog bilja, za dnevni boravak se preporučuju: *Saintpaulia ionantha*, *Begonia* sp., *Hibiscus rosa-sinensis*, *Hydrangea paniculata* itd.

Biljke za spavaću sobu

To su obično hladnije, mirnije prostorije, s manje štetnih isparavanja pa su vrlo pogodne za biljke koje ne traže ekstremne temperature. Ako imaju dovoljno svjetla, većina biljaka koje su nekoć uspjevale u hladnijoj sredini uspjevati će i u spavaćoj sobi.

Biljke preporučene za spavaću sobu su: *Cyclamen* sp., *Pelargonium* sp., *Begonia rex*, *Saintpaulia ionantha*, *Sinningia* sp., *Camellia* sp, *Hydrangea* sp.

Biljke za kuhinju

Kuhinja nije idealno mjesto za uzgoj biljaka. Promjenljiva temperatura i isparavanje su otežavajuće okolnosti. No, u njoj se preporučuju uzgajati niže biljke, pogotovo začinske.

Biljke za kupaonicu

Svaka je prosječna kupaonica povremeno zasićena parom, najčešće nedostaje svjetla, a temperatura je u svakoj drukčija.

U takvim prilikama najbolje će uspjevati otporne biljke, prirodni stanovnici sjenovitih i vlažnih mjesta s jakim isparavanjima.

Tu ne bi trebalo držati biljke koje vole sunce kao što su kaktusi, ciklame i afričke ljubičice kojima je potrebno mirno i hladno mjesto.

Za kupaonicu su više prikladne lisno dekorativne vrste sobnog bilja. Od cvjetno dekorativnih biljaka za kupaonicu je pogodna *Begonia rex*.

HVALA NA PAŽNJI! 😊